

PTK-1959.IV. törvény XLII. fejezet
A szállítmányozás

1959. évi IV. törvény

a Polgári Törvénykönyvről

[Egységes szerkezetben a Ptk. hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelettel (a továbbiakban Ptké.) és a Ptk. módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról rendelkező 1978. évi 2. törvényerejű rendelettel (a továbbiakban Tvr.).]

XLIII. fejezet

A szállítmányozás

514. § (1) Szállítmányozási szerződés alapján a szállítmányozó köteles valamely küldemény továbbításához szükséges fuvarozási és egyéb szerződéseket a saját nevében és megbízója számlájára megkötni, valamint a küldemény továbbításával kapcsolatos egyéb teendőket elvégezni, a megbízó pedig köteles az ezért járó díjat megfizetni.

(2) A szerződés a megbízás elfogadásával jön létre.

Tvr. 15. § A szállítmányozással kapcsolatos rendelkezést csak abban az esetben lehet alkalmazni, ha a törvény hatálybalépéséig a szerződés nem jött létre.

A felek jogai és kötelezettségei

515. § (1) A szállítmányozónak a fuvarozó vagy más szállítmányozó megválasztásában, az útirány megállapításában és egyéb kötelezettségei teljesítésében a gazdaságosság és a küldemény biztonságának figyelembevételével kell eljárnia.

(2) A szállítmányozó köteles a megbízó utasításait követni. Ha olyan utasítást kap, amely veszélyezteti a küldemény gazdaságos és biztonságos továbbítását, köteles erre megbízójának figyelmét haladéktalanul felhívni. Ha a megbízó az utasítást írásban megismétli, az ő költségére és veszélyére köteles a szállítmányozó azt végrehajtani.

(3) A szállítmányozó a küldeményt csak a megbízó utasítására köteles biztosítani.

516. § (1) A szállítmányozó a fuvarozást maga is elláthatja, és más szállítmányozó közreműködését is igénybe veheti; a további szállítmányozók azonban a megbízóval nem kerülnek jogviszonyba.

(2) A szállítmányozó az általa választott más szállítmányozó tevékenységéért közvetlenül felel; ha azonban a más szállítmányozó igénybevétele a megbízó adott utasítást, a szállítmányozók közvetlenül felelnek a megbízónak.

517. § (1) A megbízó igényeit a fuvarozóval szemben a szállítmányozó köteles érvényesíteni; felelős minden kárért, amely e kötelezettségének megszegése folytán a megbízót éri.

(2) Ez a szabály nem érinti a megbízónak azt a jogát, hogy igényét maga érvényesítse.

518. § (1) A szállítmányozó a szállítmányozási díj, továbbá a szállítmányozásra szükséges és hasznosan fordított költségek megtérítését követelheti.

(2) A szállítványozót illeti az az utólagos fuvardíjkezdvezmény vagy üzletszerzési jutalék, amelyet a fuvarozó a szállítványozó közreműködésével továbbított küldemények után neki juttat.

519. § (1) A szállítványozót díjai és költségei erejéig a megbízóval szemben zálogjog illeti meg azokon a dolgokon, amelyek a megbízással kapcsolatosan birtokába kerültek, illetőleg amelyek felett a birtokában levő okmányok révén rendelkezik.

(2) A szállítványozó a zálogjogot az előző szállítványozók előtte ismert követeléseinek biztosítására is köteles érvényesíteni; ha ezt elmulasztja, az előző szállítványozóknak közvetlenül felelős.

(3) A szállítványozó zálogjoggal biztosított követelését a zálogtárgyból a fuvarozó után, de más jogosultakat megelőzően, bírósági eljárás nélkül, a kereskedelmi forgalomban való értékesítéssel elégítheti ki.

A szállítványozó felelőssége

520. § (1) A szállítványozó szállítványozási tevékenysége körében a küldeményben bekövetkezett kárért fuvarozó módjára, más károkért az általános szabályok szerint felel.

(2) A fuvarozás körében bekövetkezett kárért a szállítványozó csak akkor felel, éspedig fuvarozó módjára, ha

a) maga fuvarozta a küldeményt, vagy

b) a küldeményt mások küldeményeivel együtt, ugyanazzal a szállítóeszközzel, el nem különítve (gyűjtőforgalomban) továbbította, és a kár ennek során keletkezett.

(3) A szállítványozási szerződés alapján támasztható igények egy év alatt elévülnek. Az elévülés kezdő időpontja az az időpont, amikor a küldeményt a fuvarozónak át kellett adni, ha pedig átadták, az az időpont, amikor a fuvarozó felelősségének elévülése megkezdődött.

Egyéb rendelkezések

521. § (1) A szállítványozás szabályait kell alkalmazni akkor is, ha a szállítványozó megbízója nevében köti meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, továbbá ha a szállítványozó küldemény átvételére kap megbízást; ez esetben felel azért is, hogy a címzett érdekei sérelmet ne szenvedjenek.

(2) Ha a szállítványozó megbízója nevében kötötte meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, a megbízó igényeit a fuvarozóval szemben csak akkor érvényesítheti, ha erre a megbízó kifejezetten feljogosította.

(3) Amennyiben e fejezetből más nem következik, a szállítványozó szerződéseire és más jogcselekményeire a bizomány, a küldemény kezelésére, megóvására és továbbítására pedig a fuvarozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

2/1981. (I. 31.) MT rendelet

a közúti árutovábbítási szerződésekről

I. fejezet

Bevezető rendelkezések

A rendelet hatálya

1. § (1) A rendelet hatálya a közúti gépjárművel végzett fuvarozásra, továbbá közúti gépjármű bérbeadására vagy - gépjárművezetővel történő - rendelkezésre bocsátására (a továbbiakban együtt: árutovábbítás) terjed ki.

(2) A rendelet alkalmazásában közúti gépjármű (a továbbiakban gépjármű): a gépkocsi, a mezőgazdasági vontató, a lassú jármű, a tehermotorkerékpár és az ilyen járművek által vontatott pótkocsi.

(3) A darabáru fuvarozásra a III. fejezetben foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni abban az esetben is, ha az árut nem gépjárművel továbbítják.

Díjak

2. § Az árutovábbítási szerződés okmányairól (fuvarlevél, menetlevél stb.) külön jogszabály rendelkezik.

Keretszerződés

3. § A szerződő felek nagymennyiségű áru fuvarozására, vagy meghatározott időközönként ismétlődő árutovábbításra tartós együttműködésüket is szabályozó szerződést (a továbbiakban: keretszerződés) köthetnek. A keretszerződést írásba kell foglalni; az írásbafoglalás elmaradása azonban - ha a teljesítést már megkezdték - a keretszerződés érvényességét nem érinti.

II. fejezet

Fuvarozás

4. § Gépjárművel végzett fuvarozásnál a szerződő felek (fuvaroztató és fuvarozó) jogaira, kötelezettségeire, valamint a szerződés teljesítésére a Polgári Törvénykönyv fuvarozásra vonatkozó rendelkezéseit az 5-15. §-okban foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.

Fuvarlevél

5. §

Különleges feltételekkel fuvarozható áruk

6. § (1) Ha az áru fuvarozását jogszabály vagy hatósági rendelkezés különleges feltételhez köti, e feltétel teljesítése a fuvaroztató feladata. A fuvaroztatonak a fuvarozóval közölnie kell az ilyen áru biztonságos kezeléséhez szükséges előírásokat.

(2) A gépjárműre nem rakhatók fel együtt olyan áruk, amelyek együttes fuvarozása a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztetné.

(3) A fuvaroztató kíséret köteles adni nagyértékű áru (pénz, művészi tárgy, régiség, értékes szörme, különleges műszer stb.), ketrecbe nem zárt élőállat, valamint olyan áru fuvarozásához, amely jogszabály értelmében csak kísérelével fuvarozható. A kísérelő fuvarozás közben az árut gondozza, az árura vonatkozó okmányokat kezeli.

A fuvaroztató rendelkezési joga

7. § A fuvaroztató a fuvarozónak az áru továbbításával kapcsolatban utasítást addig adhat, amíg a gépjármű a felrakás helyét el nem hagyja. Ez a fuvaroztatonak az áruval való utólagos rendelkezési jogát nem érinti.

Fuvarozási határidő

8. § (1) A fuvarozási határidő - eltérő megállapodás hiányában - a fuvaroztató által meghatározott vagy az adott áruval megrakott gépjárművel járható legrövidebb fuvarozási útvonal minden megkezdett 20 kilométerére 1 óra. A fuvarozási határidő az áru átvételének időpontjában kezdődik.

(2) Ha a fuvarozó a fuvarozási határidőt túllépi, a késedelem minden megkezdett órájára a fuvardíj 2%-ának megfelelő összegű kötbért köteles fizetni.

(3) Keretszerződésnél a szerződés - vagy az egyes részfeladatok - teljesítésére meghatározott határidő túllépéséért kell kötbért fizetni. Ha a felek eltérően nem állapodnak meg, a kötbér mértéke a késedelem minden megkezdett napján a fuvardíj 0,5%-ának, összesen legfeljebb a fuvardíj 15%-ának megfelelő összeg.

A fuvarozó kötelezettsége fuvarozási vagy kiszolgáltatási akadálynál

9. § (1) Ha a fuvarozás valamilyen okból nem folytatható vagy az áru kiszolgáltatása nem lehetséges, a fuvarozónak - (2) és (3) bekezdésben foglalt esetet kivéve - a fuvaroztatót haladéktalanul értesítenie kell.

(2) Ha a fuvarozás kerülő útvonalon lehetséges, azt az adott áruval megrakott gépjárművel járható legrövidebb kerülő útvonalon kell teljesíteni.

(3) Árukíséretnél a fuvarozónak fuvarozási vagy kiszolgáltatási akadály esetén az árukísérő rendelkezései szerint kell eljárnia.

A teljesítés igazolása, a fuvardíj megfizetése

10. §

Az áru elveszése

11. § (1) Az áru elveszettnek tekinthető, ha a fuvarozó azt a fuvarozási határidő lejártától számított 8 napon belül nem szolgáltatja ki.

(2) A fuvarozó haladéktalanul értesíti a fuvaroztatót, ha az elveszettnek tekintett áru a fuvarozási határidő lejártától számított egy éven belül megkerül. A fuvaroztató a megkerült áruval az értesítés feladásától számított 30 napon belül rendelkezhet.

Az áru sérülése, hiánya

12. § (1) Ha a fuvarozó az áru sérülését vagy hiányát észleli vagy gyanítja, illetőleg ha az átvevő az áru kiszolgáltatásakor kármegállapítást kér, a fuvarozó az árut megvizsgálja és erről jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyv másolatát a fuvaroztató kapja meg.

(2) A jogosult az áru átvételét megtagadhatja, ha a fuvarozó a sérülést vagy hiányt nem igazolja, illetőleg kívánsága ellenére jegyzőkönyvet nem vesz fel.

A fuvaroztató felelőssége

13. § (1) Ha a fuvaroztató a fuvarozót megtévesztve olyan árut ad át fuvarozásra, amelyre szerződés nem köthető, vagy azt az előírt különleges feltételek teljesítése nélkül fuvaroztatja, a fuvarozó - ennek felismerésekor - választása szerint

a) a fuvarozást abbahagyhatja (ha az áru megőrzése biztosítható),

b) az árut a feladás helyére visszafuvarozhatja, vagy

c) az árut a rendeltetési helyére fuvarozhatja.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt áru fuvarozásából eredő minden kár és költség a fuvaroztatót terheli.

(3) Ha a fuvaroztató a gépjárműre annak teherbírását 5%-kal meghaladó tömegű árut rak fel - és ezt a fuvarozó a felrakás helyének elhagyása után észleli - a fuvaroztató a fuvardíjon felül pótdíjat köteles fizetni. A pótdíj a gépjármű teherbírását meghaladó tömegű áru fuvardíjának a kétszerese.

Igényérvényesítés

14. § (1) A fuvarozási szerződésből eredő igény - kivéve, ha a fuvarozó magánszemély - bíróság előtt csak abban az esetben érvényesíthető, ha az érdekelt fél előzetesen írásban perenkívüli egyeztetést kezdeményezett és az nem vezetett eredményre, vagy a másik fél a perenkívüli egyeztetést kezdeményező írásbeli felhívására 60 napon belül nem válaszolt.

(2) A perenkívüli egyeztetést kezdeményező írásbeli felhíváshoz csatolni kell az igény elbírálásához szükséges okiratokat (fuvarlevél, számla, jegyzőkönyv stb.).

A fuvarozáshoz kapcsolódó tevékenységek

15. § Ha a fuvarozó - a fuvarozás mellett - elvállalja azt is, hogy az árut

a) a fuvaroztató nevében - a fuvaroztató és harmadik személy közötti szerződés alapján - harmadik személytől átveszi vagy harmadik személynek átadja (házhozszállítás),

b) a fuvaroztató nevében - a fuvaroztató és harmadik személyek közötti szerződések alapján - harmadik személyektől úgy veszi át, illetőleg harmadik személynek úgy adja át, hogy az áru átvételének, illetőleg átadásának idejét, valamint az áru mennyiségét a harmadik személyek határozzák meg (árugyűjtés, és terítés),

c) vasútállomáson vagy kikötőben a fuvaroztató nevében a vasúttól, a vízi- vagy légifuvarozótól átveszi, illetőleg részükre továbbfuvarozás céljából átadja (állomási szállítmányozás),

a szerződésre a Polgári Törvénykönyv szállítmányozásra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

15/A. § (1) A fuvaroztatónak vagy megbízása alapján az áru feladójának vagy a felrakást végzőnek a rakomány tömegéről - külön jogszabályban foglaltak szerint - jármű-tömegbizonylatot vagy írásbeli nyilatkozatot (a továbbiakban együtt: nyilatkozat) kell az áru felrakásához kapcsolódóan kiállítania és a jármű vezetőjének átadni. Ennek hiányában a fuvarozó a fuvarozást nem kezdheti meg. A nyilatkozat késedelmes kiállításából keletkező kárt a fuvaroztató vagy a felrakó köteles a fuvarozónak megtéríteni. Ha a nyilatkozat alapján a fuvarozó vagy a jármű vezetője megállapítja, hogy a jármű össztömege a rakománnyal együtt meghaladja a jármű külön jogszabályban meghatározott megengedett legnagyobb össztömegét, a fuvarozást nem kezdheti meg. Ezt követően a rakomány továbbításával kapcsolatban szükséges intézkedések megtételéről vagy ennek kezdeményezéséről a bizonylat kiállítójának haladéktalanul intézkednie kell.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott, a rakomány tömegére vonatkozó nyilatkozat nem valóságnak megfelelő tartalommal történt kiállításából következően a fuvarozóra háruló minden kár és költség megtérítése a nyilatkozat kiállítóját terheli.

III. fejezet

Darabáru fuvarozás

16. § Darabáruküldemény fuvarozására a II. fejezetben foglaltakat a 17. §-26. §-okban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

Darabáruküldemény fogalma

17. § (1) Darabáruküldemény az 5000 kg-ot el nem érő tömegű olyan áru (árudarabok összessége), amelyet a fuvarozó helységek között az erre kialakított rendszerben egy feladótól egy címzett részére továbbít. A darabáru fuvarozás útvonalát és eszközét a fuvarozó határozza meg.

(2) Nem fuvarozható darabáruküldeményként

a) ömlesztett tömegáru,

b) élőállat,

c) olyan áru, amely más áruval össze nem rakható,

d) olyan áru, amelyet fuvarozás közben melegíteni vagy hűteni kell.

Szerződéskötési kötelezettség

18. §

A darabáruküldemény átvétele

19. § (1) A fuvarozó szerződéskötési kötelezettsége esetében köteles a darabáruküldeményt darabárus szolgálati helyén haladéktalanul, egyébként - ha a felek másként nem állapodnak meg - a megrendelés megérkezésétől számított 3 munkanapon belül fuvarozásra átvenni.

(2) Ha a fuvarozó szerződéskötési kötelezettsége ellenére a küldeményt nem veszi át, vagy a megrendelést visszautasítja, köteles a fuvaroztató ebből eredő tényleges kárát megtéríteni.

Az árudarabok megjelölése

20. § A fuvaroztató köteles a küldeményhez tartozó egyes árudarabokat úgy megjelölni, hogy a jelölésből kitűnjék az árudarabok egymáshoz (egy küldeményhez) tartozása.

Rakodás

21. § (1) A darabáruküldemény rakodását a fuvarozó végzi, az alábbi kivételekkel:

a) az átvétel helyén a feladó, a kiszolgáltatás helyén a címzett köteles közreműködni a

- 100 kg-ot meghaladó tömegű árudarab,

- új, kész vagy további megmunkálásra szánt bútor (a magánszemély által feladott ilyen bútor kivételével)

fel-, illetőleg lerakodásában,

b) az átvétel helyén a feladó, a kiszolgáltatás helyén a címzett köteles elvégezni az

- 500 kg-nál nehezebb árudarab,

- 100 vagy ennél több darabból álló küldemény

fel- és lerakását (szállítótartály esetében, ha a fel- és lerakás feltételei nem biztosíthatók - be-

és kirakását).

(2) A rakodást az (1) bekezdés a), illetőleg b) pontjában megjelölt esetben is a fuvarozó irányítja.

(3) Ha a darabáru fuvarozást erre alkalmas rakodóberendezéssel ellátott gépjárművel végzik, a szállítótartály fel- és lerakása a fuvarozó feladata.

(4) Ha az átvétel vagy a kiszolgáltatás helye a fuvarozó szolgálati helye, minden küldemény fel-, illetőleg lerakását a fuvarozó végzi.

(5) A fuvarozó rakodási kötelezettsége kiterjed az árudarabok 25 méter távolságról és 1,5 méter szintkülönbségről a gépjárműre fel-, illetőleg ugyanilyen távolságra és szintkülönbségre történő lerakódására.

Utólagos rendelkezés

22. § (1) Utólagos rendelkezés csak az egész küldeményre adható.

(2) Egy fuvarozás során csak egyszer - és legfeljebb két napi időtartamra - adható olyan utólagos rendelkezés, hogy a fuvarozó a küldeményt útközben tartóztassa fel, vagy kiszolgáltatását tartsa függőben.

(3) A fuvarozó az utólagos rendelkezés végrehajtásának akadályáról a fuvaroztatót értesíti.

Fuvarozási határidő

23. § (1) A fuvarozási határidő, ha a felek rövidebb határidőben nem állapodtak meg,

a) megyén belüli fuvarozásnál három nap,

b) egyébként hét nap.

(2) A fuvarozási határidő a küldemény átvételét követő munkanap 0 órájától kezdődik.

(3) A fuvarozási határidőbe nem számít bele a hatósági intézkedés folytán bekövetkezett feltartóztatás időtartama, kivéve, ha arra a fuvarozó adott okot.

(4) A fuvarozási határidő újratekintődik, ha a fuvaroztató olyan utólagos rendelkezést ad, hogy a fuvarozó a küldeményt részére szolgáltatassa vissza, vagy más rendeltetési helyen, illetőleg más címzettnek szolgáltatassa ki.

Felelősség a fuvarozási határidő túllépéséért

24. § (1) Ha a fuvarozó a fuvarozási határidőt túllépi, a késedelem minden megkezdett napjára a fuvardíj 15%-ának megfelelő összegű kötbért köteles fizetni.

(2) Ha a fuvarozási határidő nem munkanapon jár le, a fuvarozó nem köteles kötbért fizetni, amennyiben a küldeményt legkésőbb az azt követő első munkanapon kiszolgáltatja.

A küldemény elveszése

25. § A küldemény elveszettnek tekinthető, ha a fuvarozó azt a fuvarozási határidő lejártától számított 30 napon belül nem szolgáltatja ki.

A keretszerződésre vonatkozó eltérő rendelkezések

26. § A darabáru fuvarozásra kötött keretszerződésre a szerződéskötési kötelezettség nem vonatkozik.

IV. fejezet

Gépjárműbérlet

27. § (1) Gépjármű bérbeadásánál a szerződő felek (bérbeadó és bérlő) jogaira, kötelezettségeire, valamint a szerződés teljesítésére a Polgári Törvénykönyvnek a dolgok bérletére vonatkozó rendelkezéseit a (2)-(4) bekezdésben foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.

(2) A bérbeadó és a bérlő a gépjármű használatbaadásakor és visszavételekor jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyv tartalmazza a gépjármű műszaki állapotát és a gépjármű üzemeltetésével kapcsolatos lényeges adatokat.

(3) A jegyzőkönyv átadásakor a bérbeadó köteles a bérlő rendelkezésére bocsátani a gépjármű forgalmi engedélyét, javítási könyvét és a gépjármű használatához szükséges egyéb iratokat (menetlevél stb.).

(4)

V. fejezet

A gépjármű rendelkezésre bocsátása

28. § (1) Gépjármű - gépjárművezetővel történő - rendelkezésre bocsátásánál a szerződő felek (megrendelő és üzemben tartó) jogaira, kötelezettségeire, valamint a szerződés teljesítésére a Polgári Törvénykönyv vállalkozásra vonatkozó rendelkezéseit a 29-34. §-okban foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.

(2) A gépjármű rendelkezésre bocsátására kötött szerződésben az üzemben tartó meghatározott, teherbírású, típusú és jellegű gépjárművet bocsát a megrendelő rendelkezésére; az árutovábbítási feladatokat a megrendelő határozza meg és közli a gépjármű vezetőjével.

Felelősség a gépjármű kiállításáért

29. § Ha az üzemben tartó a gépjárművet a szerződésben meghatározott időben, vagy - legkésőbb - az azt követő 30 percen belül nem állítja ki, a megrendelő kártérítésként követelheti

a) a rakodás eredménytelen megkísérléséből eredő költségeket,

b) a más járműért kifizetett díjtöbbletet, továbbá a szerződésszegés folytán keletkezett egyéb kárát.

Rakodás

30. §

Árukíséret

31. §

A teljesítmények igazolása

32. §

A megrendelő felelőssége

33. § A megrendelő felelősségére a 13. §-ban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

Tehertaxi rendelkezésre bocsátása

34. § (1) Tehertaxi rendelkezésre bocsátására az üzembentartót szerződéskötési kötelezettség terheli.

(2) Ha az üzembentartó a szerződéskötési kötelezettsége ellenére a tehertaxit nem bocsátja a megrendelő rendelkezésére, köteles az ebből eredő tényleges kárt megtéríteni.

Eltérő rendelkezések áruátvétel esetére

35. § Ha a rendelkezésre bocsátott gépjármű vezetője az árut továbbítás céljából átveszi, az átvételtől az áru kiszolgáltatásáig a szerződés teljesítésére a II. fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni.

VI. fejezet

Vegyes rendelkezések

36. §

37. § Ez a rendelet az 1982. évi január hó 1. napján lép hatályba.